

Maija Krekle

Misiņš un viņa komanda

Misiņa bibliotēka ir manas otrās mājas jau trīsdesmit divus gadus un vēl tos deviņus mēnešus pirms dzimšanas, jo te strādāja arī mana mamma. Ejot garām Skolas ielas 3. namam, kur no 1945. līdz 1992. gadam atradās bibliotēka, saldi iesāpas sirds – tik daudz jauku un gaišu atmiņu saistās ar šo ēku. Tagad Misiņi atrodas Rūpniecības ielā, māja ir plašāka, mūsdienīgāka, bet tai nav tā mīļuma, kas bija Skolas ielas namam. Bet dzīve iet uz priekšu, atpakaļ atskatāmies tikai tāpēc, ka ir pienākusi bibliotēkas 125. dzimšanas diena. Ne jau ēkas ir galvenais, bet cilvēki. Tie vienmēr ir bijuši lieliski!

Kad jaunais Tirzas „Krāču” saimnieks Jānis Misiņš saņem gubernatora atļauju atvērt publisku bibliotēku, viņam ir tikai 23 gadi, bet liels un skaists mērķis – savākt vienkopus visas grāmatas, kas latviešu valodā izdotas. Tam tiek ziedota visa dzīve. 1925. gadā viņš 28 000 grāmatu sējumus nodod Rīgas pilsētai, par bibliotēkas pārzini izvēloties literātu un skolotāju Kārli Egli. Viņi ir pretstati – mazais, urķīgais Misiņš, no kura pētošā skata un spītīgās uzņēmības iegūt savā krājumā vēl neesošās vērtības baidās visi reto grāmatu īpašnieki, un lielais, lēnīgi nosvērtais druvēnietis Egle ar savu sirds siltumu un nerimtīgo darba vīra iedabu. Abus vieno mīlestība uz grāmatām, rūpes par tām, vēlēšanās Misiņa bibliotēku izveidot par lielāko latviešu zinātnisko bibliotēku. Kārļa Egles vadībā bibliotēkas darbinieki sajūt sevi kā draudzīgu ģimeni ar kopīgiem mērķiem un uzdevumiem, ar biedriski siltām savstarpējām attiecībām. Gudrā un izglītotā vāciete Maija Rēdliha ar savu perfekto latviešu valodu, Jāņa Misiņa audzumeita Hermīne Vēvere, kas apprecas un dāvā vecajam bibliogrāfam vectēva priekus (līdz aizbraukšanai no Latvijas 1944. gadā viņai jau ir piedzimuši trīs no sešiem bērniem), sportiskā un žiglā Milija Andersone, lēnā un apdomīgā Elija Boše apkalpo lasītājus Torņa (Jēkaba) ielas lasītavā, starp tiem bieži var satikt slavenākos latviešu rakstniekus, žurnālistus, zinātniekus.

Bibliotēka noturas laikmetu maiņās un kara apstākļos. Zaudējumi ir nenozīmīgi, jo darbinieki neatstāj bibliotēku bez uzraudzības ne dienu, ne nakti. Visi, kas ienāk un paliek strādāt bibliotēkā, saslimst ar grūti ārstējamu kaiti – viņi iemīl Misiņus ar nesavtīgu un pastāvīgu mīlestību, kad nav

svarīgs ne atalgojums, ne karjeras iespējas. Būt misiņietim – to viņi uzskata par lielu godu.

Tā domā Elza Tomsone, kas atnāk uz bibliotēku 1945. gadā un paliek te līdz pat 1984. gadam, kad 77 gadu vecumā aiziet pensijā. Sīka, trausla, inteliģenta, vairāku valodu pratēja, bezgala laipna pret lasītājiem – viņa ir bibliotekāra etalons. Sirmi mati un apaļas brillītes, bet jaunavīgs un vingrs ķermenis un allaž jauneklīgs prāts. Ļaunums, rupjība, prastums viņai nepielīp, Tomsonīte iziet caur dzīvi latviskā skaidrībā un izturībā.

Raksturā asāka un zemnieciskāka ir viņas pāriniece, bijusī skolotāja Emīlija Tiltiņa. Viņai nav laika filozofiskām apcerēm, jārūpējas par abiem dēliem, par to, lai mājās, dārzā un darbā vienmēr būtu kārtība.

Visilgāk bibliotēkā nostrādā mana mamma Milda Laukgale. Kā divdesmitgadīga meitene viņa atnāk uz Misiņiem, un mēnesi pirms savas septiņdesmit septītās dzimšanas dienas viņa tos atstāj. Sāk kā lasītavas darbiniece blakus leģendārajai Tomsonītei, veido bibliotēkas arhīva fondu, kurā glabājas izcilākie vai vienīgie grāmatu eksemplāri, no 1982. līdz 1991. gadam Laukgalīte – tikai tā viņi sauc kolēģi – vada toreizējo ZA Fundamentālās bibliotēkas (kopš 1954. gadā Misiņi ir pievienoti vecākajai Baltijas valstu bibliotēkai) Misiņa latviešu literatūras nodaļu. Pārņēmusi nodaļas vadību no vecā komunistā, bet ļoti lādzīgā cilvēka Arnolda Zandmaņa, viņa mēģina atjaunot Egles garu darbā un sadzīvē. Tas ir laiks, kad Misiņos valda demogrāfiskais bums. Stāvoklī paliek pat tās kolēģes, kas nāk aizvietot dekrēta atvaļinājumā esošās. Raudzībās ejam bieži. Svarīgus jautājumus apspriežam pie kafijas tases. Jaukais kabūzītis – mazītiņā telpa, kur atrodas niecīgs galdiņš, daži krēsli un lasītavas meiteņu mēteļi – atceras gan nopietnas sarunas, gan priecīgus smieklus un jauku dziedāšanu. Mūsu mīļākā dziesma, gandrīz vai Misiņu himna, kas braši dziedama svētkos un talkas braucienos uz Tirzas „Krācēm”, bija un vēl arvien ir „Kur mana bērā ķēve un līkais bērza loks”.

Jaunajā mājā mūs ievada Anna Šmite. Maza, sīka sieviņa ar lielu dūšu un varēšanu. Viņas laikā Misiņi kļūst par latviešu trimdas literatūras galveno krātuvi. To veicina Anniņas personiskie kontakti ar tautiešiem svešumā, viņas personības šarms un enerģija. Bieži viņai jāturas pretī nepārdomātiem lēmumiem, aizstāvot Misiņa bibliotēkas kā pilnīgas latviešu literatūras krātuves intereses. Nu viņa audzina savus trīs mazbērnus.

Tagad Misiņa bibliotēkas priekšgalā ir Gunta Jaunmuktāne. Reiz lasītavas meitene, tad Rokrakstu un reto grāmatu nodaļas vadītāja, patlaban viņas plecos uzkrauta smagā nasta vest Misiņus cauri krīzei, neziņai un šaubām. Ilgus gadus nododamās grāmatizdevēja Jāņa Rapas darbības pētīšanai, Gunta ir tuvu uzvarai – doktora disertācijas pabeigšanai.

Maz mēs viņai esam palikušas šajā krīzes un beznaudas laikā.

Arta Poriete, reiz izcilu izstāžu veidotāja, tagad lauksaimniece savā zemes gabaliņā pie Valles - ir ideju ģenerētāja. Ar mīļām tēmām viņa strādā aizrautīgi, bet arī visādas tautu draudzības un ražošanas nozaru izstādes prot parādīt ar eleganci. Artas humors dažu kaitina, bet tas bieži vien liek apsvērt smagas lietas no mierīgāka redzes punkta.

Ar saimniekošanu Plakanciema dārzā nodarbojas Elga Ļustika, bijusī kārtības ieviesēja katalogos.

Krātuvē arvien vēl dzirdu kolorītākās misiņietes Rudītes Preisas lēnos, smagos soļus. Misiņi – tā ir visa viņas dzīve. Rudīte kopj Misiņa kapu, Rudīte stāv un krīt par Misiņa bibliotēku. Jau piecus mēnešus pēc atlaišanas no darba šā gada skaistā aprīļa dienā pavadām viņu Meža kapu smiltājā. Atmiņā paliek Rūda raksturīgie izteicieni, trāpīgās iesaukas mūsu biedriem un nebiedriem: Vadonis, Virsvadonis, Zeltgalvītis, Cukurtūte, Persiks, Āzis...Ilgus gadus viņa ir pašdarbības aktrise, spilgtākā loma, ko Rudītei dažreiz arī dzīvē patīk attēlot, ir Blaumaņa Trīne. Cik artistiski viņa diriģē Misiņu apvienotā kora jautros priekšnesumus bibliotēkas jubilejā – tautas tērpā, ar parūkas bizi pār plecu, sārtu sirsnīgumu, reizē pārnopietna un zobgalīga!

Mūsu izcilākā dziesmu zinātāja un Dziesmusvētku vēstures pētniece Velga Kince jau savā pirmajā darba dienā noslēdz asins derību ar Misiņiem, ievērdama un savainodama roku sietuves durvīs. Nu viņa daudzus gadus ir lasītavas vadītāja. Vēl lasītavā strādā Dzintra Markuse un Vita Aišpure. Dzintra ir kaislīga ceļotāja, viņa māk ietaupīt pat no mazumiņa, ko saņem algā, lai apskatītu Eiropas skaistākās pilsētas. Vita, mūsu maģistre un pati jaunākā misiņiete, bija laikam pats nopietnākais cilvēks bibliotēkā, bet nu jau ir atplaukusi un iedzīvojusies. Izstādes veido un par bagāto sīkmateriālu krājumu atbild Inguna Mīlgrāve, jaunībā revolucionāre, tagad četru skaistu un gudru meiteņu mamma. Ar periodiku strādā Rota Goldšteina, senos laikos dzejniece un literatūrpētniece, bet nu čakla kājāmgājēja. Kopētavā dažreiz pat grūti aiz grāmatu kalniem ieraudzīt Ilgu Gūtmani. Viņa vēl arvien ir tikpat slaida, tikpat laipna un tikpat savā darbā iemīlējusies kā astoņpadsmit gadu vecumā, kad atnāca strādāt uz Fundamentālo bibliotēku. Jau gadus divdesmit Ilga ir misiņiete.

Kādas tik biedrības mēs varētu būt dibinājušas bibliotēkā! Reiz visas čakli adījām, tad aizrāvāmies ar kulināriju, pēc tam ar dārza darbiem, mēs esam gan daudz bērnu mātes, gan kaķu īpašnieces...Mēs varētu dibināt ja ne vairs kori, tad vismaz ansambli, jo kur misiņietes, tur atskan dziesmas. Bet pats galvenais - mēs visi, vārdā nosauktie un nenosauktie(piedodiet, mīļie!),

dzīvie un mirušie, palikušie un aizgājušie – mēs esam brālība uz mūžu. Mēs esam misiņieši.